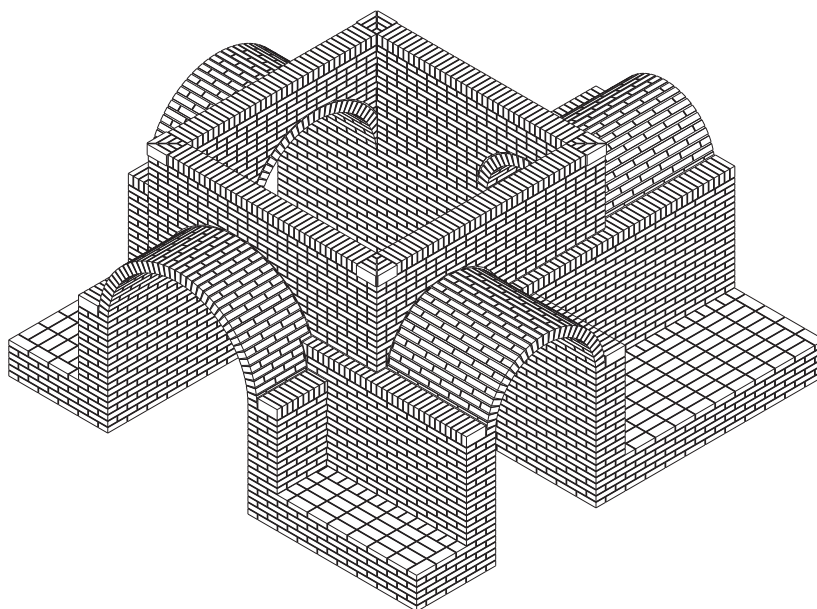

Backto Brick Projecten van Blaf, Pierre Blondel, Bovenbouw - Bulk - Sergison Bates, Carton123, Ectv, EDA-AU, Felt, Gafpa, Label, Meta - van Bergen Kolpa, noA + interview David Sebastian

	5	Edito	<i>Lisa De Visscher</i>
	7	Opinie [voor]	<i>Leo Van Broeck</i>
	8	Opinie [tegen]	<i>Michael Bianchi</i>
Uitgelicht	10	40 jaar wedstrijdcultuur	<i>Louis De Mey</i>
	14	Lode Janssens – A Balloon Home	<i>Benoît Vandevoot</i>
	18	Het Zinderend Oppervlak	<i>Pieter T'Jonck</i>
Recente projecten	20	Meta – van Bergen Kolpa , Agrotopia, Roeselare	<i>Pieter T'Jonck</i>
	26	Felt , Villa Kameleon, Zoersel	<i>Lisa De Visscher</i>
Back to Brick	32	Sergison Bates – Bovenbouw – Bulk , Cadix, Antwerpen	<i>Christophe Van Gerrewey</i>
	40	Pierre Blondel , Archiducs, Watermaal-Bosvoorde	<i>Lisa De Visscher</i>
	46	noA , Het Steen, Antwerpen	<i>Pieter T'Jonck</i>
	54	Beyond Brick: Innovatieve ontwikkelingen en baksteenalternatieven	
	60	Label , Ursulinen, Mechelen	<i>Guillaume Vanneste</i>
	66	ECTV , Tekenacademie en jeugdcentrum, Lo-Reninge	<i>Hera Van Sande</i>
	72	Baksteen: bouwsteen van paradoxen	<i>Lieven Nijs</i>
	78	EDA-AU , Zaza School, Rwamishiba (Rwanda)	<i>Cécile Vandernoot</i>
	84	Carton123 , Korbeek Winners, Leuven	<i>Edith Wouters</i>
	90	Gafpa , Sportcampus Lange Munte, Kortrijk	<i>Eline Dehullu</i>
Interview	94	David Sebastian	<i>Eline Dehullu en Lisa De Visscher</i>
Wedstrijd	100	Moulin Williame, Lessen	<i>Stephane Damsin</i>
Product news	106	<i>Viviane Eeman</i>	
Student	112	UGent: Brick Wall City	<i>Véronique Patteeuw</i>
	116	La Cambre Horta – ULB: Stabilisatie van ruwe aarde	<i>Véronique Patteeuw</i>
	118	KU Leuven: Baksteenstudio	<i>Véronique Patteeuw</i>
Bureau	121	Raamwerk	<i>Eline Dehullu</i>
Re-visited	123	Peter Callebout	<i>Francis Carpentier</i>

Francis Carpentier

recently joined CIVA Brussels as Head of Collections. As an MSc in Conservation of Monuments and Sites and a board member of Docomomo Belgium and the Horta Museum, he is particularly interested in critical attitudes related to the conservation of modern heritage.

Stéphane Damsin

is a Brussels-based architect. He runs the office Ovest together with Jan Haerens. He has many years of experience in the cultural and academic fields (Supersudaca, Recyclart). He currently teaches at the Faculty of Architecture La Cambre Horta of ULB.

Louis De Mey

graduated as an architectural engineer from Ghent University. He currently works as an architect, publishes as a freelance critic in *De Witte Raaf*, *HART* and *Rekto:Verso*, and operates as an occasional scenographer for the Strombeek cultural centre.

Lieven Nijs

graduated from the Sint-Lucas School of Architecture in Ghent in 2000. In 2003 he founded Blaf architecten with architect Bart Van Den Driessche. Since 2008 he is Teaching Assistant in Architectural Design and Design Theory at Ghent University. Since 2017 he is vice-chair of the Kwaliteitskamer Gent.

Véronique Patteeuw

is associate professor at the École Nationale Supérieure d'Architecture et du Paysage de Lille and visiting professor at EPFL Lausanne and KU Leuven. She is the academic editor of *OASE*, *Journal for Architecture*. She recently co-edited *Modernities* (2021) and *Critical Regionalism Revisited* (2019).

Pieter T'Jonck

is an architect. He writes on architecture, the visual arts and the performing arts for several Belgian and foreign newspapers and magazines. He works for the radio station Klara and was editor-in-chief of A+ in 2017.

Christophe Van Gerrewey

is an architectural and literary theorist. In 2014 he obtained his PhD at Ghent University with a study of the writings of architecture critic Geert Bekaert. He has published in journals such as *Architectural Theory Review*, *A+U* and *2G*. He works as professor of architectural theory at the École Polytechnique Fédérale de Lausanne.

Hera Van Sande

graduated as an architectural engineer from Ghent University in 1991. In 2008 she completed her PhD on Kunio Maekawa (JP). She is currently the artistic director of Archipel vzw. She teaches at VUB and KU Leuven. She has been a partner at Juno Architects since 2014 (since 2020 MOP+JUNO).

Cécile Vandernoot

is an architect and researcher. Since 2011 she has taught at LOCI, Faculty of Architecture, Architectural Engineering, Urbanism of UCLouvain on the Brussels and Tournai sites. She has curated several architecture and art exhibitions.

Benoît Vandevorst

graduated as an architectural engineer from Ghent University. He is currently working on a PhD at KU Leuven on the history of education of interior architecture in Belgium.

Guillaume Vanneste

is an architectural engineer and researcher. He teaches at the Faculty of Architecture, Architectural Engineering and Urbanism of UCLouvain (LOCI UCLouvain). He is a founding partner of vvv architecture urbanisme.

Edith Wouters

is the artistic director of Ar-tur, Turnhout. Since 2016 she has run the cultural architecture practice Capasitee. She also works as a project coordinator on religious heritage for CRKC.

A+ Architecture in Belgium Bimonthly bilingual magazine, ISSN 1375-5072, Volume 49 (2022) N1**Editorial team**

Editor-in-chief
Lisa De Visscher

Deputy editor-in-chief
Eline Dehullu

Production coordinator
Grégoire Maus

Translations
Eva Van Walle (Dutch)
Alain Kinsella (French)
Patrick Lennon (English)
Antoon Wouters (Product News)

Copy-writing
Charlotte Bondel (Dutch)

Copy-editing and proofreading
controltaaldelete.be (Dutch)
Benoît Francès (French)
Patrick Lennon (English)

Graphic design
Kritis & Kritis

Typeface
Rhymes, Prestige Elite

Printing
Die Keure, Bruges

Cover image
EDA-AU, Zaza School, Rwamishiba (Rwanda)

Back cover image
Tommy Messelis, Pavillion (UGent, Brick Wall City)

Artistic committee
Gilles Debrun
Pauline Fockedeey
Nicolas Hemeleers
Kelly Hendriks
Véronique Patteeuw
Hera Van Sande
Guillaume Vanneste
Ward Verbakel

Editorial address

Ernest Allardstraat 21/3
1000 Brussels
redactie@a-plus.be
www.a-plus.be

A+ is a publication of CIAUD/
ICASD Information Centre for
Architecture, Urbanism and
Design.

Publisher

Philémon Wachtelaer
Ernest Allardstraat 21/3
1000 Brussels

Copyright CIAUD/ICASD

Articles are the sole
responsibility of the
authors. All rights of
reproduction, translation
and adaptation
(even partial) reserved
for all countries.

**Board of directors
CIAUD/ICASD**

Chair
Philémon Wachtelaer

Vice-chair
Anne Sophie Nottebaert

Secretary
Geert De Groote

Members
Olivier Bastin
Oana Bogdan
Petra Decouttere
Paul Dujardin
Ruben Goots
Nicolas Hemeleers
Stéphanie Lorfèvre
Benoît Moritz
Isabelle Vanhoonacker

Office management

Deborah Schwarzbaum
abonnement@a-plus.be

Exhibitions and lectures

Lara Molino

Communication

Louise Van Laethem

Advertising management

Rita Minissi
rita.minissi@mima.be
+32 497 500 292

Errata

'Gezocht: spel- en hangruimte', in 'A+291 Kids: Let's Play', pp. 70-71: de edities van de Leesstraat 2018, 2019, 2020 en 2021 zijn realisaties van Cakri vzw/asbl en Muntpunt. Wauw had een ondersteunende rol in de productie van de editie 2021.

'A house for Urban Logistics', in 'A+293 Brussels Architecture Prize', p. 18: het Bouwmateriaalendorp aan het Vergotedok in Brussel was een realisatie van Tetra architecten, tegenwoordig gesplitst in Architectuurplatform Terwecoren Verdickt (architectuurplatform.com) en Maker architecten (makerarchitecten.com).

Advertisers

ALIPLAST	KORATON
ASSA ABLOY	METALFIRE
BEGA	NELISSEN
BELGISCHE	NEOLITH
BAKSTEEN-FEDERATIE	OCCHIO
DAVIDTS	SIMONSWERK
LIGHTING	STONE
DAW BELGIUM	STÜV
GEBERIT	VANDEMOORTELE
JUNG	VOLA
	WIENERBERGER

Recente projecten

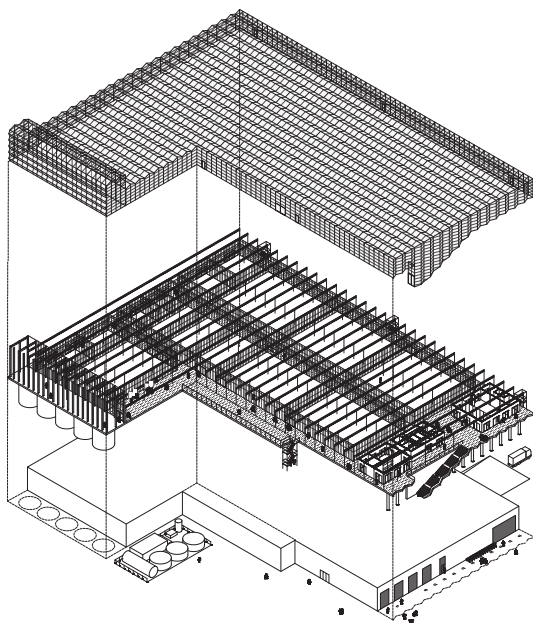

Een serre om van te duizelen

EN Agriculture has long since ceased to be a matter of plough and horse, field and sun: technologically controlled greenhouses produce a much higher yield than traditional cultivation methods for the same surface area, especially when vegetables are grown on tiers. Such vertical cultivation is even possible on top of another company's roof. Meta Architecten and van Bergen Kolpa Architecten proved this with Agrotopia, a giant greenhouse on the roof of an auction shed in Roeselare. What's nice is that they gave the utilitarian construction a 'face'. That is where the architectural contribution lies.

Landbouw is al lang geen zaak meer van ploeg en paard, akker en zon: technologisch gestuurde serres leveren op dezelfde oppervlakte veel meer oogst op dan traditionele teeltwijzen, zeker als je groenten in etages kweekt. Zo'n etagelandbouw is zelfs mogelijk boven op het dak van een ander bedrijf. Meta Architecten en Van Bergen Kolpa Architecten bewezen het met Agrotopia, een reuzenserre op het dak van een veilingloods in Roeselare. Het mooie is dat ze de utilitaire constructie een 'gezicht' gaven. Daar zit de architecturale bijdrage.

Pieter T'Jonck – Foto's Filip Dujardin

Agrotopia was een van de pilootprojecten 'Productief Landschap' van de Vlaamse Bouwmeester. Die stellen de vraag hoe landbouw te verzoenen valt met andere claims op de open ruimte zoals ontspanning of energieproductie. Inagro, een onderzoeksinstituut voor de landbouw van de provincie West-Vlaanderen, kandideerde met het plan voor een serre boven op een veilinggebouw, die zijn warmteproductie uit een lokaal warmtenet haalt.

Inagro publiceerde een uitgebreid rapport over de lichtjes duizelingwekkende technologische finesse van deze ca. 9.000 m² grote serre. Alle omgevingscondities, tot en met de aanvoer van CO₂, zijn hier georganiseerd en becijferd. Daarom kun je hier ook niet zomaar rondlopen. Er is een strikt parcours uitgezet rond de deelserrres, en elk bezoek begint met een hygiënische controle.

Wat kunnen architecten dan bijdragen aan een project waarvan technologie de alfa en omega is? Over de serreconstructie hebben ze bijvoorbeeld weinig te zeggen: serreconstructeurs weten beter hoe je die bouwt. Maar ze hebben dan wel weer geen idee hoe je zo'n serre ook laat 'spreken'.

Je ervaart Agrotopia vooreerst als een bizar *cadavre exquis* langs de ringweg rond Roeselare. Het ziet eruit als een foto van Filip Dujardin, maar dan echt. Een op zijn kant gekantelde

serre van wel 12 m hoog staat op een zware betonnen tafel, die geschraagd wordt door zes kolossale betonnen cilinders van 9 m hoog. Een fascinerend beeld.

Als je de hoek van de Oostnieuwkerksesteenweg omdraait en de oprit van het complex betreedt, biedt het gebouw een andere, maar even overweldigende indruk. De zuidgevel waar je op botst, is een zigzaggende serrewand, met een zigzaggende bovenrand die overloopt in de zigzagbeweging van de achterliggende serredaken. De tip van die daken ligt op wel 16 m hoog.

Deze glaswand loopt aan de onderzijde mee omhoog met een kolossale betonnen trap die op een paar meter afstand van de betonnen sokkel van het gebouw staat. Aan de zijde van de sokkel stuikt de trap tegen een oplopende massieve betonwand, onderaan ondersteund door een rij kolommen. Aan de andere kant zigzagt de trap in de breedte mee met de gevel.

Deze twee gevels zijn de enige die je, als bezoeker, opmerkt. Een groot deel van de westgevel, evenwijdig met de ringweg, ligt immers verscholen achter een opzichtig garagecomplex. De oostgevel geeft uit op een parkeervlakte waar je niets te zoeken hebt. Daardoor heb je niet door dat juist die zo opvallende gevels van het complex aanhangsels zijn van de recente, 9 m hoge loods voor verpakkingen van fruit en groenten die de eigenlijke sokkel is van het gebouw. →

↓
De gevels zijn zowel technologisch perfect logisch als hoogst expressief. De zuidgevel is een zigzaggende serrewand, met een zigzaggende bovenrand die overloopt in de zigzagbeweging van de achterliggende serredaken.

→
De 9.000 m² grote serre heeft een duizelingwekkende technologische finesse. Alle omgevingscondities, tot en met de aanvoer van CO₂, zijn hier georganiseerd en becijferd.

Toch is die loods enorm: het noord-zuid gerichte hoofdvolume meet 120 bij 60 m. De trap voegt daar aan de zuidzijde nog ruim 5 m bij. Langs de ringweg heeft de loods een uitbouw van 40 bij 31 m. Daar kwam de 9 m brede ‘tafel’ op silo’s voor te staan.

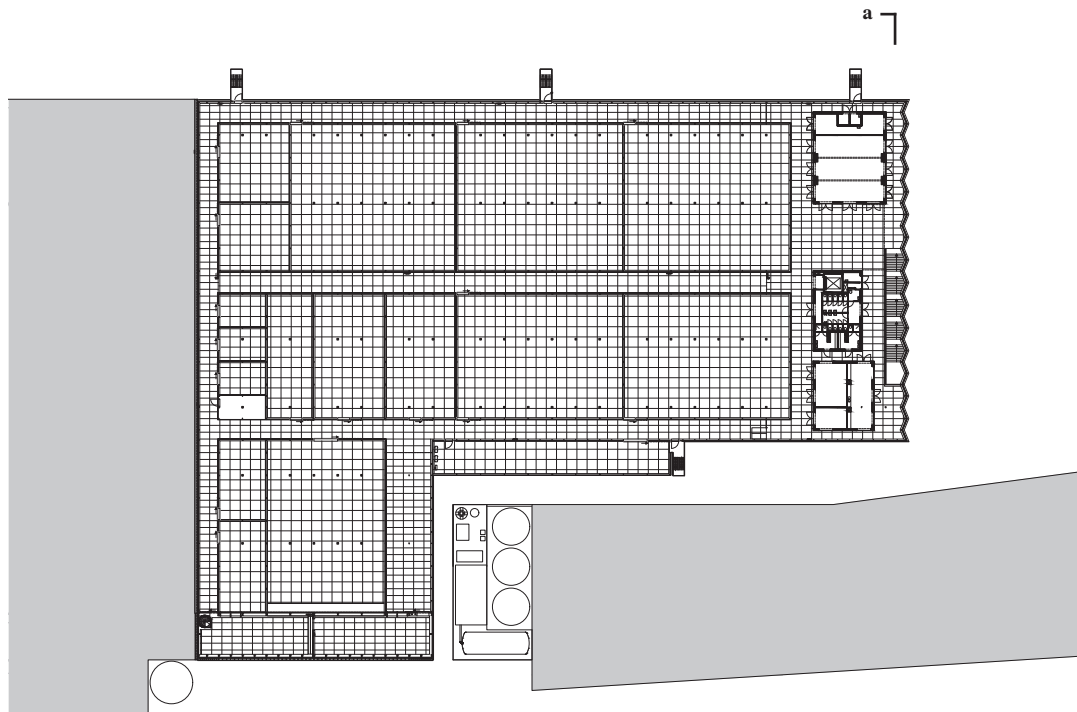
De uitbouwen die het ontwerp voorzag langs de ringweg aan de inkomzijde zijn meer dan de banale verdwijntruc die gangbaar was in de 19de eeuw. Architecten stonden toen voor nieuwe opgaves, zoals spoorwegstations (denk: Gare du Nord in Parijs, of St. Pancras in London), die grotendeels bepaald werden door de perronoverkappingen waarvoor ingenieurs tekenden. Ze vonden er toen niet beter op dan die ingenieurskunst weg te moffelen achter een ‘architecturale’ façade. Het was een teken van onmacht.

Dat is hier niet het geval. De architecten surfen mee op de serretechnologie, maar geven daar, in de ‘aangeplakte’ gevels, een draai aan, die die technologie laat spreken. De uitbouw met de silo’s en de gekantelde serre langs de ring biedt een oplossing voor de vraag naar wateropslag en een hal voor ‘verticale landbouw’. De zigzagwand van de inkomtrap aan de zuidzijde zet de zigzagbeweging van het dak verticaal door.

Beide gevels hadden wellicht eenvoudiger gekund, maar zoals ze er nu staan, zijn ze toch zowel technologisch perfect logisch als hoogst expressief. Als een raadselachtig beeld langs de ringweg, als een bijna koninklijk plechtige opgang langs de zuidzijde. Ze vertalen zo, met de constructieve middelen van een serrebouw, het vernieuwende idee van dit project. ▲ ■ ●

Section Aa

Floor 0

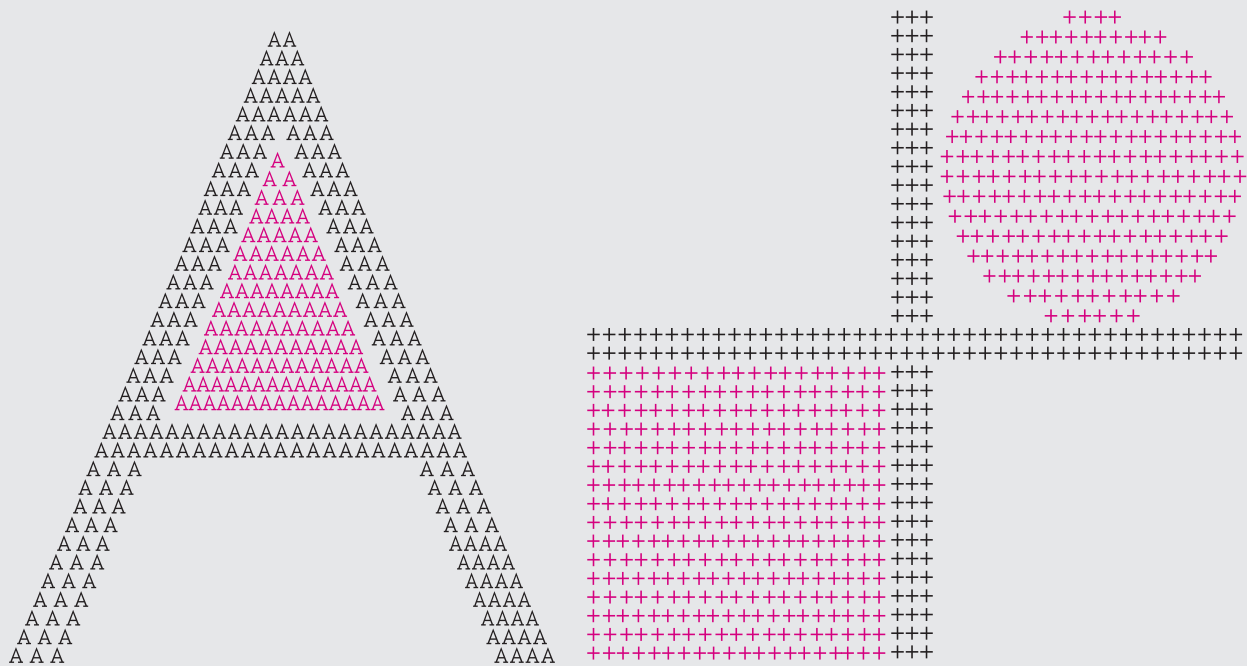

Architect
Meta - van Bergen Kolpa
Website
meta.be
vanbergenkolpa.nl
Project name
Agrotopia
(rooftop greenhouse)
Location
Roeselare

Programme
Urban horticulture on the city's rooftops: new-build greenhouse with research centre and visitor facilities on an existing warehouse roof
Procedure
Pilot project Flemish Government Architect
Client
Inagro - REO Veiling

Structural engineering
Tractebel
Building physics
Tractebel
Sustainability
Wageningen University & Research (WUR) - Inagro
Lead contractor
Persyn
Completion
September 2021

Total floor area
9,500 m²
Budget
€ 12,100,000
(excl. VAT and fees)
Product / Supplier
Soprema (roofing)
Assa Abloy
(access control)
Geberit, FSB, Hewi,
Delabie (sanitary)

Lecture series, exhibitions and launches 2022

15.03.2022 David Sebastian + Anupama Kundoo A+ Talk Bozar (Brussels) 19:00 in English A+/Bozar	26.04.2022 Thomas Demand A+ Lecture Bozar (Brussels) 19:00 in English A+/Bozar	4.10.2022 Junya Ishigami (TBC) A+ Lecture Bozar (Brussels) 20:00 in English A+/Bozar	12.10.2022-8.01.2023 AgwA A+ Expo Bozar (Brussels) A+/Bozar
19.04.2022 Smiljan Radic (TBC) A+ Lecture Bozar (Brussels) 20:00 in English A+/Bozar	12.05.2022 Bernardo Bader A+ Lecture Bozar (Brussels) 19:00 in English A+/Bozar	11.10.2022 AgwA A+ Lecture Bozar (Brussels) 19:00 in English A+/Bozar	22.11.2022 Lutjens Padnamabhan A+ Lecture Bozar (Brussels) 19:00 in English A+/Bozar

Free admission for A+More subscribers

Abonneer je op A+!

A+ Standaard

€ 99 (incl. btw)

**A+ Student/
Stagiair**

€ 59 (incl. btw)

A+ More

€ 250 (incl. btw)

A+ Corporate vanaf **€ 250** (incl. btw)

**5 nummers
&
1 speciale
uitgave
per jaar**

**1 standaard abonnement +
duotickets voor lezingen,
tentoonstellingen,
vip-events en vernissages + toegang
tot ons tijdschriftenarchief**

**Packagedeal met meerdere
abonnementen
meer info op a-plus.be**

295

Reimagining the Office

Verschijningsdatum: 18.04.2022

Afgelopen jaren begonnen steeds meer mensen thuis te werken. Dit heeft een grote impact op de kantoorsector, die de laatste jaren sowieso al met leegstand kampte. Veel kantoorgebouwen uit de jaren 1960–1970 hebben bovendien grootschalige renovaties voor de boeg en de monofunctionele kantoorstoren is een anachronisme waarin niet meer wordt geïnvesteerd. A+ onderzoekt welke toekomst het kantoor vandaag heeft.

© Stijn Bollaert

↑
HUB, reconversie van een bestaand kantoorgebouw uit de jaren '70, Antwerpen, 2020

A+296 Small Escapes
Juni – juli 2022

In dit nummer publiceert A+ kleinschalige projecten met een speciale focus op de eigen (tweede) woning van de architect. Want meer nog dan een vlucht uit de ratrace, is ontwerpen voor zichzelf vooral een zoektocht naar traagheid, lichtheid, vrijheid en bovenal experiment.

A+297 Architecture of Energy
Augustus – september 2022

A+ onderzoekt hoe de energiezuinige stad er vandaag uitziet en welke impact dit heeft op de architectuur, zowel technisch als esthetisch.

A+298 At Your Service
Oktober – november 2022

In dit nummer onderzoekt A+ de typologie van de dienstbare architectuur en publiceert projecten die deze sector opnieuw op de kaart zetten, zoals gemeentehuizen, brandweerkazernes, politiekantoren of postgebouwen.

Beste architect, laat ons weten wat u bouwt!

De redactie van A+ krijgt graag een overzicht van de recentste, kwalitatieve projecten die in België gerealiseerd worden. **Hebt u de afgelopen twee jaar een project afgerond? Laat het ons weten!** Surf naar a-plus.be/nl/dien-een-project-in.